

Hitra dejstva o alkoholu

- V svetu vsako leto zaradi alkohola umre 3,3 milijona ljudi, kar predstavlja 5,9 odstotka vseh smrti.
- Tvegana in škodljiva raba alkohola je vzročni faktor za preko 200 bolezni in poškodb.
- Obstaja vzročna povezava med zlorabo alkohola in različnimi duševnimi in vedenjskimi motnjami, nenalezljivimi kroničnimi boleznimi in poškodbami.
- Približno 25 odstotkov vseh smrti v starosti od 20 do 39 let je zaradi posledic zlorabe alkohola.
- Kar 81 odstotkov 15-letnikov v Sloveniji je že poskusilo alkoholne pijače kljub prepovedi prodaje alkohola mlajšim od 18 let.
- Letno imamo v Sloveniji za 234 milijonov evrov škode zaradi alkohola, medtem ko s trošarinami in davki dobimo v blagajno zgolj 90 milijonov evrov.

Škodljiva raba alkohola globalno predstavlja enega glavnih dejavnikov tveganja za zdravje. Alkohol znatno prispeva h globalnemu bremenu bolezni (1) in je naveden med vodilnimi dejavniki tveganja, ki vodijo v prezgodnjo smrt ali invalidnost. Škodljiva raba alkohola je eden od najpogostejših preprečljivih dejavnikov tveganja za različne kronične nenalezljive bolezni.

Znanstveniki ocenjujejo, da 3,3 milijona ljudi umre letno zaradi posledic zlorabe alkohola, kar predstavlja 5,9 odstotkov vseh smrti, medtem ko je v starosti od 20 do 39 let ta delež kar 25 odstoten. (1)

Evropa je območje, ki ima največjo porabo alkohola na svetu: leta 2009 je povprečna oseba (stara 15 ali več let) popila 12,5 litra čistega alkohola oz. 27 g čistega alkohola in skoraj 3 enote alkohola na dan, kar je dvakrat več od svetovnega povprečja. (2) Alkohol je bil leta 2010 v Veliki Britaniji ocenjen kot najbolj škodljiva droga (glede na združen vpliv tako na posameznika kot na družbo), sledila sta mu heroin in crack kokain. (3)

Alkohol in zdravje

Alkohol je vzročni faktor za 200 vrst bolezni in poškodb ter sestavni vzrok pri številnih drugih, vključno z duševnimi in vedenjskimi motnjami, prebavnimi motnjami, rakom, boleznimi srca in ožilja, imunološkimi motnjami, pljučnimi boleznimi, kostnimi in mišičnimi obolenji, motnjami reprodukcije in predporodnimi poškodbami, vključno s tveganjem prezgodnjega poroda in prenizko težo ob rojstvu. (1)

Na podlagi številnih znanstvenih dokazov je Mednarodna organizacija za raziskave raka (IARC), ki jo financira Svetovna zdravstvena organizacija, klasificirala alkohol kot rakotvorno snov za človeka. (4) V evropskih državah bi lahko 10% obolenj z rakom pri moških in 3% pri ženskah pripisali trenutnemu ali preteklemu pitju alkohola. (5) Alkohol lahko povzroči 7 vrst raka: ust, grla, glasilk, prebavil, dojk, pljuč in jeter. Varne mere pri pitju alkohola, ki bi nas lahko zaščitila pred nastankom raka, ni. (1)

Družbena škoda, ki jo povzroča alkohol

Škodljivo pitje alkohola ogroža tako osebni kot socialni razvoj - pitje alkohola povzroča destruktivne zdravstvene in socialne posledice pri pivcu, ljudeh v njegovi okolici in v družbi nasploh. Vzorci pitja so prav tako povezani s povečanim tveganjem neželenih učinkov na zdravje. Najrazličnejše težave zaradi alkohola imajo lahko uničujoče posledice za posameznike in njihove družine, kar pa lahko resno vpliva na življenje skupnosti. (2)

Alkohol je povezan s številnimi socialnimi težavami, vključno z nasiljem, zanemarjanjem in zlorabo otrok, odsotnostjo na delovnem mestu, prav tako pa s porabo državnih sredstev, zlasti preko stroškov zdravstva, brezposelnosti, invalidnine, kriminalitete in kršitev javnega reda in miru. (1,2) Izkazalo se je, da je alkohol pomemben dejavnik pri nastanku prometnih nesreč (potniki v avtomobilih, kolesarji, pešci), pri nesrečah doma (padci in požari), nesrečah pri delu, rekreacijskih in športnih nesrečah (npr. utopitev), nasilju in samomoru.

Prisotnost alkohola v telesu prav tako povečuje resnost poškodb zaradi nezgod. V Evropi je alkohol letno odgovoren za najmanj 10 800 smrti v prometnih nesrečah (cestni promet), 27 tisoč drugih nenamernih smrti, dva tisoč situacij nasilja in deset tisoč samomorov. (6)

Ocena zdravstvenih stroškov, ki so povezani s pitjem alkohola, je v Sloveniji v letih 2011–2014 v povprečju znašala 153 milijonov evrov letno. Če prištejemo še grobo oceno nekaterih drugih stroškov (npr. prometne nezgode, nasilje v družini, kriminalna dejanja – kraje, vandalizem), se ta številka zviša na 234 milijonov evrov. Vsem tem stroškom pa bi bilo treba prišteti še nekatere druge, npr. stroške zmanjšane produktivnosti in stroške, ki nastanejo zaradi duševnega trpljenja bližnjih, predvsem otrok. Za primerjavo: v zadnjih letih vsako leto v državni proračun s trošarinami od alkohola in alkoholnih pijač dobimo približno 90 milijonov evrov. (7)

O sponzoriranju alkoholne industrije

Leta 2015 je raziskava britanskega Inštituta za alkoholne študije ter avstralska univerza Monash pokazala, da je ogromno število ljudi izpostavljeno oglaševanju alkoholnih pijač preko sponzorstev s strani alkoholne industrije. Občinstvo Formule 1, kar zaobjema 500 milijonov ljudi po vsem svetu, je v dveh urah prenosa dogodka oglaševanju alkoholnih pijač izpostavljeno v povprečju vsakih pet sekund. Vemo, da tovrstna praksa lahko spodbuja prekomerno pitje alkoholnih pijač, predvsem med mladimi. A kljub temu se sponzorstva za dogodke in delovanje organizacij nadaljuje.

Alkoholni industriji so sponzorstva v interesu, saj si s tem zagotovijo nove kupce. Profesor David H. Jernigan z bostonske univerze pove, da posebno tveganje za dolgoletno in nevarno pitje alkohola obstaja predvsem med mladimi, ki so nesorazmerno izpostavljeni oglaševanju. To se z lahkoto prepozna tudi v Sloveniji. Eden izmed glavnih sponzorjev Škisove tržnice leta 2022 je bila pivovarna Union, Heineken pa sponzorira Ritem mladosti. Oba dogodka sta namenjena mladim, ki lahko zaradi tovrstne izpostavljenosti alkoholu trpijo velike posledice na dolgi rok.

Raziskave pa so pokazale tudi, da se alkoholne industrije preko sponzorstev povezujejo z organizacijami, ki jim lahko dvignejo ugled ter preko katerih lahko nadzorujejo ali lobirajo. Gre torej za strateško odločitev. Kar nekaj nevladnih organizacij za prometno varnost v Evropi in drugod sodeluje z alkoholno industrijo, pogosto s pomanjkljivo transparentnostjo. S tem se alkoholna industrija aktivno vključuje v razpravo o dostopnosti alkohola, ki je eden izmed ključnih dejavnikov nesreč na cesti. Sponzorstva pogosto niso zgolj spodbuda dogodku in organizaciji, temveč so tudi strateška odločitev alkoholne industrije, ki si želi še naprej zagotavljati milijonske dobičke.

Alkoholni industriji pa na žalost še kar naprej uspeva. V Sloveniji ne obstajajo nobene omejitve za sponzoriranje dogodkov za mlade s strani alkoholne industrije, isto velja za športne dogodke. S tem pa še naprej v nevarnost spravljamo predvsem mlajšo populacijo družbe.

Viri:

1. WHO Europe. Global status report on alcohol and health [Internet]. Geneva: World Health Organization; 2014. [Pridobljeno 19. 5. 2017]. 392. Dostopno na: http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/112736/1/9789240692763_eng.pdf
2. Rehm J, Anderson P, Kanteres F, Parry CD, Samokhvalov AV, Patra J. Alcohol, social development and infectious disease. Toronto, ON: Centre for Addiction and Mental Health; 2009.
3. Nutt DJ, Leslie AK, Lawrence DP. Drug harms in the UK: a multi-criteria decision analysis. *The Lancet*. 2010;376(9752):1558-1565.
4. International Agency for Research on Cancer. Ingested nitrate and nitrite and cyanobacterial peptide toxins [Internet]. Lyon: International Agency for Research on Cancer; 2010. [Pridobljeno 19. 5. 2017]. 464. Publikacija št. 94. Dostopno na: <http://monographs.iarc.fr/ENG/Monographs/vol94/>
5. Schütze M, Boeing H, Pischon T, Rehm J, Kehoe T, Gmel G et al. Alcohol attributable burden of incidence of cancer in eight European countries based on results from prospective cohort study. *BMJ*. 2011;342:1584.
6. EuroSafe. Policy statement issued by the Network of European NGO's dedicated to injury prevention "Alcohol and injuries" [Internet]. Amsterdam: EuroSafe, 2009. [Pridobljeno 19. 5. 2017]. 12. Dostopno na: http://www.eurocare.org/library/newsletter_latest_news/october_november_2009/joint_statement_alcohol_injuries.
7. NIJZ. Alkoholna politika v Sloveniji: Priložnosti za zmanjšanje škode in stroškov [Internet]. Ljubljana: Nacionalni inštitut za javno zdravje; 2016. [Pridobljeno 19. 5. 2017]. Dostopno na: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/alkoholna_politika_v_sloveniji_priloznosti_za_zmanjsevanje_stroškov_in_skode_f.pdf